

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษารูปแบบค้าขายและจัดเก็บภาษี
ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

ผู้วิจัย : นายชัยเนตร ระวีวรรณ

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (อบอู่), ดร.ป.ธ.๗, ร.บ., พช.ม., พธ.ด.
: ดร.แม่ชีกฤษณา รักษาโณ, อด.บ.(อภิธรรมบัณฑิต), บ.ศ.๙(บาลีศึกษา ๙
ประโยค), ศศ.บ.(ภาษาอังกฤษ), ศษ.บ.(ภาษาไทย), พธ.ม.
(พระพุทธศาสนา), พธ.ด.(พระพุทธศาสนา)

วันสำเร็จการศึกษา : 29 มีนาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ (๑) เพื่อศึกษาการค้าขายและการจัดเก็บภาษีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวกับการค้าขายและการจัดเก็บภาษีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา การจัดเก็บภาษีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และ (๓) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของการค้าขายและการจัดเก็บภาษีตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทผลการศึกษาวิจัยพบว่า

การค้าขายในคัมภีร์พระพุทธศาสนา หมายถึง การซื้อขายแลกเปลี่ยนสิ่งของ สินค้า และเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อเลี้ยงชีพ ทั้งในชุมชน หมู่บ้าน หรือระหว่างรัฐกับรัฐ มีลักษณะเป็น คาราวานเกี่ยวสินค้าโดยมีวรรณะแพศย์ที่เป็นระบบทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายโดยตรง ประเภทของการค้าขาย ในสมัยพุทธกาลเป็นแบบขายตรง กล่าวคือจากผู้ขายสู่ผู้ซื้อโดยตรงโดยมี ตลาดเป็นที่รวมแหล่งการซื้อขาย รวมถึงแบบผ่านพ่อค้าคนกลาง ผู้ขายทำการขนส่งบรรทุกสินค้า ด้วยตนเองทางบกคือใช้เกวียน หรือทางน้ำคือใช้เรือบรรทุกสินค้า ประเภทของสินค้าที่ค้าขายกัน ในครั้งพุทธกาลส่วนใหญ่เป็นผลิตผลทางเกษตรกรรม แบ่งออกเป็น ๓ ประเภทของสินค้าได้แก่ (๑) สินค้าประเภทอุปโภคบริโภคทั่วไป (๒) สินค้าประเภทอสังหาริมทรัพย์ และ (๓) สินค้า ประเภทบริการ หลักธรรมที่เกี่ยวกับการค้าขายคือหลักทิวฐัมมิกัตถประโยชน์ ได้แก่ ๑. อนุฐาน สัมปทา (ขยัน) ๒. อารักขสัมปทา (รักษา) ๓. กัลยาณมิตตตา (เพื่อนดี) ๔. สมชีวิตา (ความเป็นอยู่เหมาะสม) คุณสมบัติของพ่อค้าที่ดี ๓ ประการได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ (จกฺขุมมา) การมี ประสพการณ์ (วิภูโร) และการมีมนุษยสัมพันธ์ (นิสฺสยสมฺปนฺโน)

คุณลักษณะของการค้าขายในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีดังนี้ คือ ๑. ชื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม ๒. ประกอบสัมมาอาชีพ ๓. มีวิสัยทัศน์ดี ๔. ขยันหมั่นเพียร ๕. คำนึงกำไรให้สังคม

การเก็บภาษีในสมัยพุทธกาลมีอยู่ ๓ ลักษณะ ได้แก่ ๑. รัฐบาลจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการเก็บเอง ๒. คฤหบดีที่เป็นใหญ่ในหมู่บ้านหรือตัวแทนพระราชาเป็นผู้จัดเก็บ ๓. พระราชาพระราชทานหมู่บ้านให้ผู้อื่นไปเรียกเก็บเอ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี แบ่งออกเป็น หลักธรรมสำหรับผู้มีหน้าที่เสียภาษีและหลักธรรมสำหรับผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษี หลักธรรมสำหรับผู้มีหน้าที่เสียภาษี มี ๔ ประการ ได้แก่ (๑) หลักการใช้สอยทรัพย์ (โภคาอาทิยะ ๕) (๒) หลักราชพลีกับการเสียภาษี และ (๓) หลักสมาวาสธรรม ๔ ส่วนหลักธรรมสำหรับผู้มีหน้าที่จัดเก็บภาษี ได้แก่ หลักราชสังคหวัตถุ ๔